

Sygn. akt III KS 14/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 kwietnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Wiesław Kozielowicz (przewodniczący)

SSN Antoni Bojańczyk

SSN Marek Siwek (sprawozdawca)

w sprawie **D. M.**

oskarżonego z art. 270 § 1 k.k. i art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 13 kwietnia 2022 r.

skarg obrońców oskarżonego,

od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 2 grudnia 2021 r., sygn. akt II AKa (...)

uchylającego wyrok Sądu Okręgowego w G.

z dnia 19 marca 2021 r., sygn. akt II K (...)

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu w (...) do ponownego rozpoznania w
postępowaniu odwoławczym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Okręgowego w G. z 19 marca 2021 r., sygn. akt II K (...), D. M. został uniewinniony od zarzutów popełnienia czynów wyczerpujących znamiona:

- art. 270 § 1 k.k. i art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. (pkt I), oraz
- art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. i w zw. z art. 11 § 2 k.k. (pkt II).

Sąd Apelacyjny w (...) po rozpoznaniu apelacji wniesionych przez prokuratora oraz pełnomocnika oskarżycielski posiłkowej, wyrokiem z 2 grudnia 2021 r., sygn. akt II AKa (...), zaskarżony wyrok Sądu I instancji uchylił i sprawę M. M. przekazał do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w G.

Skargi na podstawie art. 539a § 1 k.p.k. od wyroku Sądu odwoławczego w imieniu oskarżonego wnieśli jego obrońcy.

Adwokat M. C., orzeczeniu temu zarzucił naruszenie przepisu art. 437 § 2 k.p.k., polegające na uchyleniu wyroku Sądu Okręgowego w G. przez Sąd Apelacyjny w (...) i przekazaniu sprawy D. M. do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji, poprzez rozpoznanie sprawy w zakresie wykraczającym poza zakres zarzutów podniesiony przez autorów obu apelacji wywiedzionych w sprawie, a także mimo zgromadzenia przez Sąd Okręgowy w G. kompletnego materiału dowodowego - co również znalazło potwierdzenie w uzasadnieniu wyroku Sądu Apelacyjnego w (...).

Na podstawie art. 539e § 2 k.p.k. obrońca ten wniósł o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi odwoławczemu.

Adwokat R. A. zaskarżonemu wyrokowi zarzucił obrazę przepisu art. 437 § 2 k.p.k. w zw. z art. 433 § 1 k.p.k. i art. 434 § 1 pkt. 2 k.p.k. poprzez uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w G. z 19 marca 2021 r. wydanego w sprawie II K (...) oraz przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, co stanowiło orzekanie na niekorzyść oskarżonego uprzednio uniewinnionego przez Sąd I instancji od popełnienia zarzucanych mu czynów, na skutek rozpoznania sprawy przez Sąd II instancji na niekorzyść oskarżonego w zakresie wykraczającym poza zakres zarzutów podnoszonych w środkach odwoławczych wniesionych przez oskarżyciela publicznego oraz pełnomocnika oskarżycielki posiłkowej oraz pomimo zgromadzenia przez Sąd I instancji materiału dowodowego w pełni

wystarczającego do wydania rozstrzygnięcia o charakterze merytorycznym, a w szczególności:

1. bez uwzględnienia faktu, że oskarżyciel publiczny nie kwestionował w apelacji rozstrzygnięcia zawartego w wyroku Sądu I instancji w zakresie dotyczącym uniewinnienia oskarżonego od popełnienia czynu mającego wyczerpywać znamiona art. 270 § 1 k.k., co z kolei wyklucza możliwość skutecznego przypisania oskarżonemu zachowań kwalifikowanych z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k., które nie mogłyby zostać popełnione inaczej jak tylko poprzez uprzednie wyczerpanie przez oskarżonego znamion czynu z art. 270 § 1 k.k.,
2. bez uwzględnienia faktu, że pełnomocnik oskarżycielki posiłkowej formułował ogólny zarzut naruszenia zasady procesowej wskazanej w przepisie art. 7 k.p.k., wiążąc to uchybienie z wadami uzasadnienia wyroku, które to uchybienie zgodnie z przepisem art. 455a k.p.k. nie może prowadzić do uchylenia zaskarżonego apelacją wyroku, jak również z przepisem art. 410 k.p.k. odnoszącym się wyłącznie do zagadnienia wydania wyroku w oparciu o inne dowody aniżeli całokształt dowodów ujawnionych w sprawie (tj. o dowody nie znajdujące się w materiale dowodowym sprawy lub selektywnie przez Sąd wybrane), co w postępowaniu niniejszym nie miało miejsca, zwłaszcza że Sąd II instancji wprost przyznał, że Sąd Okręgowy zgromadził kompletny materiał dowodowy, a wadliwość zaskarżonego wyroku miałaby sprowadzać się tylko do kwestii dokonanej przez Sąd I instancji oceny dowodów,
3. bez uwzględnienia faktu, że podnoszony przez pełnomocnika oskarżycielki posiłkowej zarzut błędu w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia skonstruowany jest w sposób cząstkowy i niepełny, bez wykazania, na czym polegać miałby błąd logiczny w rozumowaniu Sądu I instancji, prowadzący do wyprowadzenia błędnego wniosku w przedmiocie braku winy oskarżonego w oparciu o prawidłowo zgromadzony materiał dowodowy, a ponadto bez uwzględnienia oczywistej bezskuteczności tego rodzaju zarzutu w sytuacji równoczesnego podnoszenia zarzutu obrazy prawa procesowego.

Podnosząc powyższy zarzut obrońca wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i o przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w (...) do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

W pisemnych odpowiedziach na skargi zarówno Prokurator Rejonowy w M. jak i pełnomocnik oskarżycielki posiłkowej wnieśli o ich oddalenie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skargi obrońców D. M. są zasadne w zakresie, w jakim skarżący kwestionują zastosowanie art. 437 § 2 k.p.k. w kontekście wywodów Sądu odwoławczego.

Zgodnie z art. 539a § 3 k.p.k. skarga od wyroku sądu odwoławczego uchylającego wyrok sądu I instancji i przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania może być wniesiona wyłącznie z powodu naruszenia art. 437 k.p.k. lub z powodu uchybień określonych w art. 439 § 1 k.p.k. Zawarty w tym przepisie zwrot „wyłącznie” oznacza, że określony w nim katalog podstaw wniesienia skargi ma charakter zamknięty i ogranicza się do dwóch uchybień: zaistnienia bezwzględnych przyczyn odwoławczych oraz naruszenia art. 437 § 2 zdanie drugie k.p.k.

Obaj obrońcy nie podnieśli wprawdzie żadnej z bezwzględnych przyczyn odwoławczych lecz trafnie co do zasady wywiedli, że orzeczenie Sądu odwoławczego – Sądu Apelacyjnego w (...) zapadło z rażąco obrażając art. 437 § 2 zdanie drugie k.p.k. Zgodnie z tym bowiem przepisem, uchylenie orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania może nastąpić wyłącznie w wypadkach wskazanych w art. 439 k.p.k., art. 454 lub jeśli jest konieczne przeprowadzenie na nowo przewodu w całości. Konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu w całości zachodzi wówczas, gdy każdy z dowodów istotnych dla rozstrzygnięcia o odpowiedzialności karnej oskarżonego wymaga ponowienia, gdyż pomimo potencjalnej możliwości uzyskania z tego dowodu określonych, doniosłych procesowo treści, treści tych nie uzyskano, względnie wtedy, gdy sąd *meriti* naruszył przepisy prawa procesowego o podstawowym wręcz charakterze i w takim stopniu, że w następstwie tych uchybień nie można mówić o realizacji prawa do sądu. Nie ma wątpliwości również co do tego, że sąd odwoławczy w treści

uzasadnia wyroku uchylającego powinien wskazać nie tylko konkretną przesłankę, która legła u podstaw wydanego orzeczenia kasatoryjnego, ale także uzasadnić na jakiej podstawie doszedł do takiego wniosku, a więc wywiódł istnienie takiej przesłanki. W praktyce, przy uwzględnieniu rozważanej przyczyny uchylenia wyroku na podstawie art. 437 § 2 k.p.k., oznacza to konieczność wykazania braków treściowych wszystkich doniosłych procesowo dowodów, których potrzeba uzupełnienia istnieje lub też wskazania uchybień procesowych dyskwalifikujących dotychczasowe postępowanie w całości.

Jak wynika natomiast z uzasadnienia zaskarżonego wyroku, podstawą uchylenia wyroku Sądu I instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania było wprawdzie stwierdzenie potrzeby przeprowadzenia przewodu na nowo, w całości przed Sądem I instancji, jednak potrzeba ta miała wynikać z dokonanej przez ten Sąd z naruszeniem art. 7 k.p.k. wybiórczej, pobieżnej i nieprzekonywującej oceny materiału dowodowego.

Sąd Apelacyjny wskazał wprawdzie szczegółowo w czym dostrzegł naruszenie art. 7 k.p.k. wytykając Sądowi I instancji błędy i niedopatrzienia z tym związane, jednak wywody te nie tyle obejmują konkretne zarzuty co do przeprowadzonego w I instancji postępowania dowodowego, ile oceny konkretnych dowodów, w tym wyjaśnień oskarżonego, pokrzywdzonej oraz wielu innych wskazanych szczegółowo w uzasadnieniu świadków, którzy dysponowali wiedzą na temat inkryminowanych zdarzeń.

Zauważyć tymczasem należy, że odmienna ocena zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego samoistnie nie jest podstawą do uchylenia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania, gdyż sama przez się nie skutkuje koniecznością ponowienia przewodu sądowego w całości. Sąd Apelacyjny stwierdził ponadto stanowczo, że w sprawie został skoncentrowany kompletny materiał dowodowy, choć nie został oceniony zgodnie ze standardem wynikającym z art. 7 k.p.k. Uwagi Sądu, które skupione zostały w głównej mierze na odmiennej aniżeli uczynił to Sąd I instancji ocenie poszczególnych źródeł, zawierały jednocześnie niewielkie wskazania co do potrzeby uzupełnienia postępowania, w tym np. o ustalenie czy oskarżony wypłacił kwotę z banku i czy ewentualnie oraz skąd byłby w stanie zdobyć jeszcze 100.000 zł, czy też o dopełniające

przesłuchanie B. G. na okoliczność naniesienia oznaczeń na koperty adresowane do Sądu Okręgowego w S. W tej sytuacji, nie można zasadnie twierdzić o istnieniu realnej przesłanki konieczności ponownego rozpoznania sprawy, tylko o niewykorzystaniu przez Sąd II instancji inicjatywy dowodowej nadanej mu przez treść art. 452 § 2 k.p.k.

Zwraca uwagę fakt, że Sąd Apelacyjny wskazując na naruszenie art. 7 k.p.k. i jego powód, nie wyraził kategorycznego stanowiska, że prawidłowa ocena dowodów w sprawie powinna prowadzić do wydania wyroku skazującego, co z kolei upoważniałoby do stwierdzenia powodu uchylenia wyroku Sądu Okręgowego w G. określonego w art. 437 § 2 k.p.k. w zw. z art. 454 k.p.k.

W sytuacji, kiedy został zaskarżony wyrok sądu I instancji uniewinniający oskarżonego od stawianych mu zarzutów, obowiązkiem sądu odwoławczego jest samodzielne dokonanie oceny przeprowadzonych dowodów, w razie potrzeby uzupełnienie materiału dowodowego, a następnie poddanie analizie całości tego materiału celem oceny, czy zaskarżony wyrok jest prawidłowy, czy też w sprawie istnieją podstawy do wydania wyroku skazującego. Dopiero stwierdzenie tej ostatniej okoliczności może być podstawą uchylenia wyroku uniewinniającego, z powodu obowiązywania reguły *ne peius* z art. 454 k.p.k. Nie jest natomiast powodem uzasadniającym uchylenie wyroku uniewinniającego stwierdzenie naruszeń w zakresie oceny dowodów, o ile prawidłowa ich ocena nadal nie jest wystarczająca do dokonania ustaleń uzasadniających skazanie. Do stwierdzenia tego rodzaju naruszeń, przynajmniej w aktualnym stanie sprawy, sprowadzają się wywody zawarte w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku i z tego powodu należało go uchylić.

Ubocznie należy tylko zauważyć, w kontekście pozostałych uwag zawartych we wniesionych skargach, że przedmiotem postępowania skargowego nie może być merytoryczna ocena prawidłowości dokonanej kontroli instancyjnej tak w aspekcie uchybień zarzucanych w apelacji, jak również stwierdzonych przez sam sąd odwoławczy. Określone w przepisie art. 539a § 1 k.p.k. podstawy skargi na wyrok kasatoryjny nie uprawniają bowiem Sądu Najwyższego do badania naruszenia przez sąd II instancji przepisów wyznaczających granice rozpoznania

środka odwoławczego oraz granice możliwych następstw tego rozpoznania (zob. uchwałę Sądu Najwyższego z 22 maja 2019 r., I KZP 1/19).

Mając na uwadze powyższe orzeczono jak w sentencji wyroku.